

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و روسیه در قبال آمریکا

رستم بهرامی

رهبر طالعی - نور

۱۳۹۹

سرشناسه : بهرامی، رستم ۱۳۶۱-

عنوان و نام پدیدآور: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و روسیه در قبال آمریکا/ رستم بهرامی، رهبر طالعی حور.
مشخصات نشر: تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۷۲ ص.

شابک: ۹۵-۹۵-۷۳۷۶-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: ایران—روابط خارجی—روسیه

موضوع: روسیه شوروی—روابط خارجی—ایران

شناسه افزوده: طالعی حور، رهبر، ۱۳۵۸-

شناسه افزوده: دانشکده علوم و فنون فارابی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲DSR ۱۳۹/۷ ۹ ب

رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۵۵۰۴۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۸۸۳۹۴

انتشارات دانشکده علوم و فنون فارابی

نام کتاب: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در روسیه در قبال آمریکا

مؤلفین: رستم بهرامی - رهبر طالعی حور

ویراستار علمی: علی افضلی - عباس ملکی

ویراستار ادبی: حمیدرضا بخشی

تنظیم: جواد یعقوبی

طرح جلد: اکبر طالعی حور

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

نوبت و تاریخ چاپ: اول ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۵-۹۵-۷۳۷۶-۶۰۰-۹۷۸

★ کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر و نسخه‌برداری برای ناشر محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

صندوق پستی: ۴۵۷۳-۱۹۳۹۵

تلفن ناشر: ۲۹۹۴۲۶۵۸

.....ج مقدمه

فصل اول: آمریکا و سیاست خارجی آن در قبال ایران و روسیه

.....۱	اصول و مبانی سیاست خارجی آمریکا
.....۴	سیاست خارجی آمریکا بعد از جنگ سرد
.....۱۵	سیاست خارجی آمریکا در برابر ایران از سال ۲۰۰۰ م تاکنون
.....۳۷	سیاست خارجی آمریکا در قبال روسیه از سال ۲۰۰۰ م تاکنون

فصل دوم: جمهوری اسلامی ایران و سیاست خارجی آن در قبال آمریکا

.....۴۷	مروری بر روابط ایران و آمریکا
.....۵۳	اصول سیاست خارجی ایران
.....۵۴	اهداف سیاست خارجی ایران
.....۶۱	راهبردها و سیاست‌های ایران در قبال آمریکا
.....۶۱	ابعاد خارجی
.....۶۱	سیاست نگاه به شرق
.....۶۶	سیاست خاور میانه‌ای
.....۷۷	روابط با آمریکای لاتین
.....۸۰	ابعاد داخلی
.....۸۰	تقویت قدرت بازدارندگی دفاعی
.....۸۱	تقویت روحیه مقاومت و ایستادگی
.....۸۳	شرف علمی برای مقابله با تحریم‌ها

فصل سوم: روسیه و سیاست خارجی آن در قبال آمریکا

.....۸۵	مروری بر روابط روسیه و آمریکا
.....۹۴	اصول و اهداف سیاست خارجی روسیه
.....۱۰۴	راهبردها و سیاست‌های روسیه در قبال آمریکا
.....۱۰۴	ابعاد خارجی

۱۰۴	سیاست نگاه به شرق
۱۰۹	روابط با اروپا
۱۱۲	روابط با آمریکای لاتین
۱۱۴	فشار بر گرجستان
۱۱۹	فشار بر اوکراین
۱۲۱	ابعاد داخلی
۱۲۱	سامان بخشی به وضعیت سیاسی و اقتصادی
۱۲۵	بازسازی قدرت نظامی

فصل چهارم: مقایسه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و روسیه در قبال آمریکا

۱۲۹	تشابه و تفاوت در اصول و اهداف
۱۳۱	تشابه و تفاوت در سیاست خارجی
۱۴۱	مقایسه عملکرد سیاست دو کشور نسبت به آمریکا
۱۴۴	مقایسه نتایج سیاست دو کشور در برابر آمریکا
۱۴۷	نتیجه گیری
۱۵۳	منابع و مآخذ

روابط ایران و آمریکا در سه دهه گذشته از موضوع‌های جالب و در عین حال پیچیده روابط دو کشور بوده است که یکی از آنها به‌عنوان بزرگترین قدرت جهانی و دیگری به‌عنوان یک دولت جهان‌سومی مطرح بوده‌اند. این کشور به‌ظاهر کوچک توانسته است با تغییر نظام حاکم یک دوره طولانی از بحران‌های داخلی و خارجی و همچنین یک جنگ طولانی را تجربه کرده و پشت سر گذارد و بر این اساس آن چنان راهبرد را اتخاذ کرده که با قانونمندی‌های سنتی پذیرفته شده هم‌خوانی ندارد و در نتیجه فرایند حاصله از این تعادل ضرورتاً آنست که تصور و پیش‌بینی می‌شد مطابقت نکرده است. از دیدگاه جمهوری اسلامی ایران دولت آمریکا یک دولت استکباری است که همواره از جایگاه ابرقدرت به سایر اعضا جاه به جهی من جمله ایران نظر افکنده و انتظار دارد که ایران نیز این موقعیت جهانی آمریکا را بپذیرد و از نانه‌ن بازی حاکم بر روابط بین‌المللی هر چند هم نامطلوب باشد تبعیت کند. در حالی که ایران نظام قانونمندی را عادلانه و مطلوب می‌داند و نه خود را ملزم به تبعیت از آن، بلکه برای برپا داشتن نظامی برای برهم زدن این قانون ظالمانه قائل است و بر این باور است و در عمل هم سابقه کرده که می‌تواند با تکیه بر حمایت مردمی و استفاده مطلوب از تضادهای درونی جامعه جهانی را این قانونمندی سرپیچی کرده و آن را بر هم ریزد.

روابط روسیه و آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم منتهی به جنگ سرد بود که گهگاه تنش‌زدایی نیز بین دو قدرت مشاهده می‌شد، اما فروپاشی شوروی، دلیل مشکلات داخلی و فشارهای اقتصادی ناشی از رقابت با آمریکا موجب شد ایالات متحده فرصت را برای یک‌جانبه‌گرایی خود مهابیند. بعضی از نظریه‌پردازان آمریکایی پایان جنگ سرد را زمینه بسیار مناسبی برای القاء این اندیشه دانستند که نظم و صلح جهانی حضور و استقرار قدرت مسلطی را ایجاب می‌کند که با تکیه بر منافع مادی و قدرت مطلقه خود، قادر به تأمین و تضمین امنیت و رفاه عمومی است. متعاقب این اندیشه نظریه‌پردازان آمریکایی، رهنامه جورج بوش تحت عنوان «نظم نوین جهانی» عرضه شد. رهنامه مذکور بر این پایه

استوار بود که ایالات متحده آمریکا، تنها ابرقدرت باقیمانده از دوران جنگ سرد برای اعمال نفوذ مؤثر جهانی کماکان نیازمند حفظ میزان قابل توجه از نیروی نظامی خویش است. اما این وضعیت که بیانگر یک جاذبه‌گرایی آمریکا در نظام بین‌الملل بود مورد موافقت روسیه نبود و اگرچه آن کشور بعد از فروپاشی شوروی تا سال ۲۰۰۰م به دلیل مشکلات داخلی توان مقابله با این وضعیت را نداشت اما روی کار آمدن پوتین و سیاست‌های اقتصادی وی منجر به این امر شد که در سند سیاست خارجی جدید آن کشور روند رشد یابنده تلاش برای ایجاد یک ساختار تک قطبی جهانی - که در آن آمریکا نقش غالب خواهد داشت - تهدید قلمداد شده و بر یک نظام چندقطبی تأکید گردید.

بنابراین جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور تأثیرگذار در منطقه خاورمیانه و روسیه به عنوان - شبیه سررویی، در نظام بین‌الملل کنونی خواهان نقش و جایگاه مناسب خود می‌باشند. آمریکا هم به عنوان ابرقدرت برآمده از جنگ جهانی دوم، پس از سقوط شوروی نفوذ خود را در اقصای نقاط جهان گسترش داد. در واقع آنچه پس از فروپاشی شوروی و نظام دوقطبی در جهان مشاهده می‌کنیم و در برنامه‌ریزی‌هایی که آمریکا در منطقه تعقیب می‌کند، یک نوع راهبرد دوازدگانه است، که در منطقه علیه ایران و روسیه اعمال می‌کند. اما برخلاف راهبردها و سیاست‌های نابلی جمهوری اسلامی ایران در برابر آمریکا، سیاست‌های روسیه نشان می‌دهد که علیرغم وجود احساس تهدید از سوی آمریکا، آن کشور مراحل مختلفی از همکاری و رقابت را با آمریکا داشته. از این رو برنامه‌ها و عملکرد دو کشور جمهوری اسلامی ایران و روسیه نسبت به آمریکا ما را بر آن داشت تا در این کتاب شناخت بهتری نسبت به چستی و چگونگی سیاست خارجی دو کشور در برابر آمریکا در فاصله زمانی سال‌های ۲۰۰۰م الی ۲۰۱۰م را با رویکرد مقایسه‌ای ارائه نماییم.